

Изборном већу
Факултета политичких наука
Универзитета у Београду

На основу члана 63. став 1, члана 64. став 5. и 7. и члана 65. став 1. Закона о високом образовању ("Службени гласник РС", бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13, 99/14. и 45/15-аутентично тумачење.), члана 4. и 11. Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", бр. 142 од 16.06. 2008.г, бр.150. од 17.06.2009.г. и бр. 160. од 13.04.2011. године) и члана 108. став 1. Статута Универзитета у Београду Изборно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду на 6. седници одржаној дана 16. јун 2016. године донело је одлуку бр. 11-2941/2 о формирању Комисије за припрему извештаја за избор редовног, односно ванредног професора за ужу Међународноправну област у саставу: др Обрад Рачић, редовни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду у пензији, др Зоран Радивојевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу и др Весна Кнежевић-Предић, редовни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду.

Комисија је прегледала конкурсни материјал и у складу са Законом о Универзитету и Статутом Факултета политичких наука подноси:

ИЗВЕШТАЈ

I - О конкурс

Факултет политичких наука Универзитета у Београду расписао је конкурс за избор ванредног професора, односно редовног професора за ужу научну **Међународно правну област**. Оглас је објављен у публикацији Националне службе за запошљавање „Послови“ број број 679, од 22.06.2016. године. Рок за пријаву кандидата истекао је 06. јула 2016. године. На оглас се пријавио **један кандидат**, др Тања Мишчевић, ванредни професор на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. Комисија је преузела конкурсну документацију и констатовала да је пријава поднета у складу са условима утврђеним Законом о високом образовању и Статутом Факултета политичких наука, односно конкурсом.

II – О кандидату

1. Биографија и кретање у академској каријери

Др Тања (Новак) Мишчевић је рођена 6. августа 1966. године у Земуну. Матурирала је 1985. године у Гимназији „Нада Димић“ у Земуну (Земунској гимназији). Дипломирала је на смеру Међународни односи Факултета политичких наука у Београду 1989. године, међу првима у својој генерацији и као један од

најбољих студената Факултета, са просечном оценом 9,42. Током студија је више пута добијала награде за одличан успех у току школске године.

Магистрала је на Факултету политичких наука на смеру Међународно право и организације 1997. године одбранивши магистарску тезу „*Придружено чланство Европске уније*“. Докторат политичких наука стекла је 2002. године на Факултету политичких наука у Београду одбраном тезе „*Улога одлука међународних организација у савременом развоју међународног права*“.

Школске 1991-1992. године одслушала је први семестар последипломских студија на ФПН «*European Studies in Politics*» у оквиру програма ТЕМПУС Европске уније, који је прекинут због увођења санкција СР Југославији.

У току основних студија била је стипендиста Фондације за развој научног подмлатка Министарства за просвету Републике Србије, а на последипломским студијама стипендиста Министарства за науку Републике Србије за младе истраживаче.

Др Тања Мишчевић је запослена са пуним радним временом на Факултету политичких наука Универзитета у Београду од 1995. године до данас, најпре као асистент приправник. Од 1998. године у звању асистента ангажована је на предметима Међународне организације и Међународно јавно право. У звање доцента изабрана је 2003. године, за ужу Међународноправну област. Као доцент је самостално изводила наставу на основним и последипломским студијама, односно од 2006. године и на дипломским и специјалистичким академским студијама, те специјалистичким струковним студијама Међународних односа и Европских студија.

У звање ванредног професора за Међународно-правну област изабрана је 2009. године. На основним студијама води предмете Међународне организације и Политика проширења Европске уније. На мастер студијама води предмете Систем УН, Савремене међународне организације, Србија и Европска унија, а на докторским Међународним и Европским студијама предмет Политика проширења ЕУ у XXI веку.

Од 2012. године предаје и на Интердисциплинарним студијама Југоисточне Европе на Факултету политичких наука (*Interdisciplinary Master's Programme in South-Eastern European Studies*), који Факултет организује заједно са Универзитетом Карл Франценс из Граца, Аустрија. На другом семестру Студија, које се организују на енглеском језику, води предмет Европске интеграције и проширење (*European integration and Enlargement*).

Говори енглески и руски језик.

У периоду 2005-2008. била је директор Канцеларије за европске интеграције Владе Србије, члан преговарачког тима Србије за закључивање Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ; током 2007. године водила је преговарачки тим Републике Србије за преговоре за закључивање Споразума о визним олакшицама и Споразума о реадмисији између Републике Србије и Европске уније. Влада Србије је 3. септембра 2013. године поставила за Шефа тима за преговоре о чланству Републике Србије са Европском унијом.

Добитница је награда «Допринос године Европи». Европског покрета у Србији за 2005. годину, «Најевропљанка Балкана» Европског покрета у Босни и

Херцеговини за 2014. годину и награде «Дуга» за борбу против хомофобије за 2015. годину.

2. Објављене монографије и текстови пре избора у звање ванредног професора

2.1. Научне монографије и уређивање тематских зборника

- *ABC about EU*, Konrad Adenauer Shtiftung, Belgrade, October 2002.
- *Придруживање Европској унији*, ЕСПИ Институт за економска и социјална истраживања, Београд, 2006, 189 страна (ISBN 86-7642-032-7)

2.2. Радови у научним часописима

- *Нови теоријски правци у изучавању међународних организација*, Годишњак Факултета политичких наука, вол. 1, бр. 1, 2007, стр. 341-363. (ISSN 1820-6700)
- *Мадридски критеријум: административни капацитети као услов чланства у ЕУ*, Изазови европских интеграција, вол. 1, бр. 1, 2008, Службени гласник, Београд, стр. 97-111. (ISSN 1820-9459)

2.3. Радови у тематским зборницима и радови у зборницима са међународних и националних научних конференција

- *Усклађеност Повеље о људским и мањинским правима и грађанским слобода Србије и Црне Горе са одредбама Европске конвенције о људским правима*, Европски систем заштите људских права – искуства и нови изазови, у Зоран Радивојевић (ур.), Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2003, стр. 131-149, (ISBN 86-7148-051-8)
- *Србија и Црна Гора и Европска унија*, Годишњак 2000-2003, Удружење за међународно право Србије и Црне Горе, Београд, 2004, стр. 164-183. (ISBN 1820-2039)
- Тања Мишчевић и Бранко Будимир, *'Ослобађање' процеса стабилизације и придруживања-Србија/СЦГ и Европска унија и преговори о придруживању*, Годишњак 2004-2005, Удружење за међународно право Србије и Црне Горе, Београд, 2006, стр. 285-307. (ISSN 1820-2039)

- *Демистификација политике условљавања ЕУ на примеру реформе сектора безбедности* у Мирослав Хацић (ур.), Реформа сектора безбедности у Србији – достигнућа и перспективе, Центар за цивилно-војне односе, Београд, 2007, стр. 143-149. (ISBN 86-83543-44-1)
- *Односи Србије и Европске уније – Да ли је могло брже?*, у Михаило Црнобрња (ур.), Европска унија - првих 50 година, Факултет за економију финансије и администрацију и Friedrich Ebert Stiftung, Београд, 2007, стр. 66-97. (ISBN : 978-86-86281-04-3)
- *Административни капацитети за убрзање процеса европске интеграције Србије* у Михаило Црнобрња (ур.), Како убрзати интеграцију Србије у Европску унију, Факултет за економију финансије и администрацију, Београд, 2008, стр. 54-70. (ISBN 978-86-86281-06-7)
- *Улога међународних владиних организација у контроли спровођења правила међународног права*, Годишњак 2007-2008, Удружење за међународно право Србије, Београд, 2009. (ISSN 1452-9963)

2.4. Стручне публикације, радови у стручним публикацијама или радови у периодичним публикацијама стручног или општег карактера

- *Основни појмови и развој процеса европске интеграције до данас*, у Група аутора, Приручник за школу европских интеграција, Центар за грађанско образовање, Центар за развој невладиних организација и Европски покрет у Црној Гори, Подгорица, 2005, стр. 25-51. (ISDN 86-85591-00-7)

2.5. Преводи научних монографских књига

- Оли Рен, *Будући донети Европе*, Канцеларија за придруживање ЕУ и Фондација Конрад Аденауер, Београд, децембар 2007, 124.стр. (превод Тања Мишчевић) (ISBN: 978-86-86661-10-4)

3. Сажети преглед најважнијих радова и монографија објављених пре избора у звање ванредног професора

- *Придруживање Европској унији*, ЕСПИ Институт, 2005, 189 страна

Књига Придруживање Европској унији се састоји од увода, четири поглавља, закључка и библиографије са интернет адресама. Кроз развој процеса европске интеграције акценат ставља на однос које су чланице Уније постигле управо у градњи блиских веза међу собом, а истовремено градећи и напредак за своје грађане. Ауторка прати овај однос кроз објашњење придруживања типичним међународним организацијама, а затим и појма и садржине придруживања ЕУ. Даље анализира све врсте, групе споразума о придруживању, правећи паралеле и уочавајући сличности и разлике. Посебна део монографије је посвећен Процесу стабилизације и придруживања, а последње поглавље је посвећено тадашњим односима Србије и Црне Горе и Европске уније.

3.2. Чланци

• ***Усклађеност Повеље о људским и мањинским правима и грађанским слобода Србије и Црне Горе са одредбама Европске конвенције о људским правима, Европски систем заштите људских права – искуства и нови изазови, зборник, уредник проф.др Зоран Радивојевић, Правни факултет, Ниш, 2003, ISBN 86-7148-051-8, стр. 131-149.***

Упоредна анализа Повеље о људским правима уз Уставну повељу државне заједнице СЦГ са листом права и начином на који та права појединцима штити Европска конвенција о људским правима наводи ауторку Мишчевић на неколико закључака. Наиме, недвосмислен закључак јесте да постоји веома добра нормативна ситуација у односу на заштиту људских права у државној заједници СЦГ. Међутим, иако добра нормативна ситуација, њу не прати исто тако добро дефинисани инструментариј и механизми који треба да обезбеде квалитетну и ефикасну заштиту прокламованих права. Ауторка види да се проблем налази у непостојању способног административног и правосудног апарата да оно што је усвојено у форми закона на одговарајућ и правовремени начин буде и спроведено и тако доступно крајњим корисницима - појединцима. У случају Србије и Црне Горе, поред постојања оваквог ограничења, постојао је још један значајан проблем, а то је карактер државне заједнице и надлежности државне заједнице и њених држава чланица.

• ***Србија и Црна Гора и Европска унија, Годишњак 2000-2003, Удружење за међународно право Србије и Црне Горе, ISBN 1820-2039, стр. 164-183.***

Хронологија односа између Републике Србије и Европске уније, која покрива период од тридесет и пет година, пуна је успеха и падова, креирања нових инструмената како за сарадњу тако и за санкције. Тако су односи поред нужног међусобног усклађивања два партнера, заправо много више били дефинисани унутрашњим развојем догађаја у сваком од њих. Највиши степен су односи достигли крајем осамдесетих. На жалост, само пар година касније су се ствари драстично промениле, па је Србија почетком двадесетог века била у ситуацији да тек покуша да створи услове за постизање оног статуса који је имала две деценије раније. Чланак прати прве године успостављања односа, који је означен укључивањем СРЈ у Процес стабилизације и придруживања крајем 2000. године, рад Консултативне радне групе која је за годину дана свог рада сачинила први увид у стање у законодавном оквиру, процедурама и пракси функционисања како СРЈ тако и Србије. Анализирају се и основни проблеми који су условили да у том периоду није могло да дође до значајног напретка у процесу интеграције.

• ***Основни појмови и развој процеса европске интеграције до данас, Приручник за школу европских интеграција, група аутора, 2005, Подгорица, ISDN 86-85591-00-7, стр. 25-51.***

Процес европске интеграције се базира на два основна појма: наднационалност која подразумева пренос надлежности са државе на супранационалне институције, као и сам појам интеграције који је операционализација овог преноса надлежности. Чланак прати развој интеграције чланица ЕУ од настанак идеје из периода Друштва народа, Меморандума Аристиде Бријана и Пан Европе Куденов Каљарија, као првих идеја уједињења европских држава на демократским основама. Идеја не умире ни током Другог светског рата и поново оживљава након његовог завршетка, али јој је требало неколико година да добије своје право место у Шумановој декларацији. Тако се рађају три

Европске заједнице: за угаљ и челик, економске односе и атомску енергију. Њихов даљи развој је обележен поступном дубљом интеграцијом од зоне слободне трговине, преко царинске уније до заједничког тржишта и монетарне уније. Све ове промене су институционализоване у изменама оснивачких аката, чија је бројност такође постала једно од кључних обележја процеса интеграције. Продубљавање интеграције пратило је и проширење чланства, али тај процес европске интеграције није ни у ком случају био праволинијски већ је био обележен и великим бројем криза, из којих је Унија до сада успешно излазила.

• **Тања Мишчевић, Бранко Будимир, „Ослобађање“ процеса стабилизације и придруживања-Србија/СЦГ и Европска унија и преговори о придруживању, Годишњак Удружења за међународно право, Београд, 2006, стр. 285-307**

Године након уласка СРЈ у Процес стабилизације и придруживања нису за Србију донеле значајан напредак. Два основна проблема за спорост процеса представљала су нерешени односи у федерацији између две Републике, као и проблем успостављања сарадње са Међународним кривичним трибуналом за бившу СФРЈ. Ова ова проблема су успешно решена крајем 2004. године, најпре креирањем двоструког колосека за европске интеграције, а затим и системом добровољне предаје оптужених пред Трибуналом. Припреме за преговоре и сам ток преговора у првим рундама је дао основу да се тврди да пре свега Србија има капацитете који су значајни за унапређење овог процеса. Но, такође су се отворила и нека нова питања која су претила да обликују и будуће односе и темпо преговора за закључивање овог споразума. На првом месту јесте изазов отварања преговора о будућем статусу КиМ, најави референдума о самосталности Црне Горе, као и несагласност у ставовима о сарадњи са Хашким трибуналом између власти у Србији и Европске уније.

• **Нови теоријски правци у изучавању међународних организација, Годишњак Факултета политичких наука, бр. 1, децембар 2007, стр. 341-363**

Међународне владине организације могу се посматрати као спона између два владајућа процеса у савременим међународним односима - глобализације и

интернационализације. Промене у пракси се одсликавају и у теоријама, но како теорија међународних организација не постоји као самостална дисциплина, оцена о том новом деловању организација се мора потражити у дисциплинама међународног права и међународних односа. Правац који доводи до приближавања две наведене дисциплине је обележен кроз један од процеса који доминирају савременим међународним односима - то је процес легализације. Легализација представља још један, посебан облик институционализације међународних односа и дефинише се као врста консензуса међу државама, који се најчешће изражава управо у међународним организацијама. На основу њиховог деловања новонастала међународноправна обавеза се намеће државама у све већем броју различитих области, које савремене међународне организације покривају као своје области деловања.

• *Демистрификација политике условљавања ЕУ на примеру реформе сектора безбедности, Реформа сектора безбедности у Србији – достигнућа и перспективе (зборник), Центар за цивилно-војне односе, 2007, стр. 143-149.*

Испуњавање услова предвиђених за чланство у државама које теже чланству у ЕУ увек има негативну, пежоративну конотацију. Управо кроз политику условљавања у њеном сегменту потребе реформе сектора безбедности могуће је видети, најпре, шта она подразумева, како се остварује и и у којој мери је то поступан процес који подразумева партнерски однос између државе која се приближава Европској унији с једне стране, саме Европске уније, али и других институција, тела и међународних организација који се, иначе, по природи свог посла баве сектором безбедности и посебно његовом реформом.

• *Односи Србије и Европске уније – Да ли је могло брже?, у Европска унија првих педесет година, зборник радова са конференције, уредник проф. др Михајло Црнобрња, Факултет за економију, финансије и администрацију, Београд, 2007, стр. 66-97.*

Србија се у свом процесу европске интеграције непрестано суочавала са значајним унутрашњим политичким проблемима. Поред тога, велики терет за

Србију су свих ових година била и статусна питања (формирање државне заједнице, нефункционалност тих односа, питање будућег статуса Косова и Метохије) која су одузела и доста времена и политичких капацитета за процес европске интеграције. Зато је основно питање како (и да ли је уопште могуће) у даљим фазама пробати да се то време надокнади. Чак и када Споразум о стабилизацији и придруживању ступи на снагу и успостави се однос придруживања, то представља само прву фазу и лакши део посла у процесу европске интеграције, која се наставља кандидатуром Србије за ступање у чланство у Унији. Кандидатура за чланство подразумева и пуно техничких и административних послова, али пре свега политичких одлука и воље – када поднети кандидатуру, како се припремити и организовати за овај корак, колико средстава мора бити издвојено за тај статус – и посебно, јако пуно лобирања према институцијама ЕУ и државама чланицама. Управо се ту налазе и елементи потенцијалног убрзавања процеса у даљим корацима Србије.

• *Административни капацитети за убрзање процеса европске интеграције Србије*, зборник радова са конференције „Убрзање процеса европске интеграције Србије“ одржана априла 2008. године, уредник проф.др Михајло Црнобрња, Факултет за економију, финансије и администрацију, Београд, стр. 116-132.

Поред политичког, економског и правног критеријума које 1993. године на самиту у Копенхагену дефинишу државе чланице за све кандидате за чланство ЕУ, две године касније уноси се и нови критеријум, а то су неопходни административни капацитети потребни за спровођење свих обавеза из овог процеса. Када је реч о државама западног Балкана, овај критеријум добија веома значајно место за оцену успешности остваривања услова за чланство од стране Европске комисије. Сам критеријум је недовољно прецизно утврђен од стране ЕУ, али је сигурно да се односи на стварање система професионалне, ефикасне, деполитизоване и транспарентне администрације. У случају Србије, способан и високо оцењен систем координације европске интеграције може бити основа за убрзање даљег тога овог процеса, под условом остваривања

јасног политичког консензуса и доградње система, посебно у односу на капацитете за спровођење секторских политика, те регионалних органа власти.

- ***Улога међународних владиних организација у контроли спровођења правила међународног права, Годишњак 2007-2008, Удружење за међународно право Србије***

Међународно јавно право подложно је променама које се односе на његова основна обележја. Пре свега то је увећање материјалног домена његовог деловања, мултиплицирање учесника и напор за увећање ефикасности спровођења међународних обавеза. Поред чињенице да данас државе, међународне владине и невладине организације и приватна тела (мултинационалне компаније) све више инсистирају на употреби санкција у случајевима повреде правила међународног правног поретка, уочљива је и институционализација праћења спровођења правила међународног права и то кроз органе међународних организација. Органи међународних организација на два основна начина могу остваривати ову врсту надзора: правосудном и политичком контролом. Најновији развој међународног права показује и јачање постојећих и појаву нових тела – тзв. *non-compliance bodies* – која као свој основни задатак имају надзор над спровођењем правила о међународној трговини и заштити животне средине. Постојање ових тела и активна улога је резултат, пре свега, нарастања процеса глобализације, и појава питања од општег значаја која бивају регулисања на глобалном нивоу, и за чију имплементацију се предвиђа формирање посебних тела која нису строго правосудни органи.

- ***Мадридски критеријум: административни капацитети као услов чланства у ЕУ, Изазови европских интеграција, 2008/1, Службени гласник, Београд, стр. 97-111.***

Поред политичког, економског и правног критеријума који чине суштину услова које кандидати за чланство ЕУ морају испунити (Критеријуми из Копенхагена), Мадридски самит шефова држава или влада 1995. године додаје

нови услов неопходних административних капацитета који су потребни за спровођење свих обавеза из овог процеса. Овај услов је недовољно прецизно утврђен од стране ЕУ, али се недвосмислено односи на стварање система професионалне, ефикасне, деполитизоване и транспарентне администрације. Овај процес обухвата како секторске капацитете, тако и хоризонталне капацитете, који паралелно са државним морају постојати и на локалном и регионалном нивоу. То захтева и процесе децентрализације надлежности, деконцентрације власти и посебно, регионализације, али и јачање административног апарата главног законодавног органа. И док у претходном проширењу са дванаест држава Централне и Источне Европе овај критеријум није представљао предмет превеликог интересовања за оцену успешности кандидата, приметно је да то није случај када је реч о државама западног Балкана, где он добија веома значајно место за оцену успешности остваривања услова за чланство од стране Европске комисије. Овом модернизацијом, или европеизацијом административних структура се од њих заправо захтева да поново дефинишу своју улогу у друштву, како би на нов начин одредила своје односе са политичким странкама, економском заједницом, али и цивилним друштвом.

3.3. Преводи и редакције

• Оли Рен, *Будући донети Европе*, Канцеларија за придруживање ЕУ и Фондација Конрад Аденауер, децембар 2007, 124.стр. (превод Тања Мишчевић)

У својој књизи „Будући донети Европе“, Оли Рен иде много шире од расправе о изазовима и перспективама будућности проширења ЕУ. Он даје дијагнозу о некој врсти „понашања својственог ноју“ у савременој Европи, коју карактерише дефанзивна расправа и недостатак економске и интелектуалне отворености. И док недавни развој открива ренесансу национализма у читавој Европи, Оли Рен у свом концепту за континент показује да ЕУ мора наставити да се мења. Рен се усресређује на три основна аргумента. ЕУ мора наставити са економским и социјалним опоравком Европе, оснажити функционални

капацитет продубљене и проширене Уније, и пројектовати меку моћ ЕУ кроз пажљиво уређено приступање Југоисточне Европе. Изградња европске интеграције остаје један од најизазовнијих стратешких циљева са којима ће се ЕУ суочити у наредним годинама. Еурозона ће се ширити и унапређивати свој политички профил, а Област слободе, безбедности и правде као и Заједничка спољна и безбедносна политика непрестано доносе резултате. С друге стране, европски пројекат је у кризи. Неуспех референдума о Уставном уговору и расправе која је томе следила откриле су незадовољство европских грађана због начином на који је Европска унија устројена и развијана. Још опасније од тога, европска идеја губи свој дах унутар политичке и интелектуалне елите. Расправе о будућности процеса интеграције су јасан знак недостатка лидерства што може ускоро запретити успешној причи Европске уније.

• ***ABC about EU, reader, Konrad Adenauer Shtiftung, Belgrade, October 2002.***
(уредник Тања Мишчевић)

За потребе семинара за запослене у Савезној и Републичкој администрацији о основним питањима ЕУ, др Тања Мишчевић је саставила приручник који покрива неке од кључних тачака на које треба обратити пажњу у раду са Унијом. Тако овај приручник садржи чланке и студије на енглеском језику који су доступни преко Интернета, као и корисне информације са *web site*-а Европске уније. Приручник се састоји од чланака о основним појмовима европске интеграције, досадашњем развоју Уније, о сваком од три стуба ЕУ, изменама оснивачких аката, садржини комунитарног права, процесу одлучивања, Европској монетарној унији, појму европског управљања, придруживању, итд.

4. Домаће и међународне конференције и научни скупови пре избора у звање ванредног професора

Др Тања Мишчевић од 1991. године учествује у раду научних и стручних скупова из области међународног јавног права и међународних односа, међународних

организација, као и питања која су везана за деловање Европске уније, посебно у односу на њену политику проширења и односе са државама западног Балкана.

- 2008, Београд, Међународна научна конференција: Држава и демократија,
- 2008, Београд, Србија и Европска унија – Јачање европске перспективе,
- 2008, Београд, Испуњавање услова за остваривање мапе пута за постизање безвизног режима са ЕУ и Србија,
- 2008, Колашин, Црна Гора, Сарадња грађанског друштва и државе у остваривању европске интеграције држава западног Балкана
- 2008, Београд, Како убрзати интеграције са Европском унијом,
- 2007, Београд, Европска унија – првих педесет година,
- 2007, Brussels, European Policy Center, EU Enlargement Strategy for the Western Balkans
- 2006, Wilton Park, Great Britain, What role for the European Union in Foreign and Security Policy,
- 2005, Ниш, Правни систем Републике Србије - Усаглашавање са правом Европске уније,
- 2004, Скопље, Republic of Macedonia, European Integration – EU and Western Balkans,
- 2003, Ниш, Европски систем заштите људских права – искуства и нови изазови,
- 2001, Лепенски вир, II Сабор политиколога – Односи СР Југославије и Европске уније;
- 2001, Београд, Пакт стабилности за Југоистичну Европу – шанса или изазов за Југославију;
- 2000, Београд, Перспективе Европске уније након споразума из Амстердама;
- 2000, Eger, Hungary, Is Visegrad a Viable Co-operation Pattern to be Studied and Implemented by South Eastern Europe;

- 1998, Копаоник, Школа природног права: Моћ и немоћ права;
- 1998, Будва, The Yugoslav-British Summer School for Democracy – Democracy and Social Change;
- 1997, Копаоник, Школа природног права: Право и стварност;
- 1995, Котор, Заштита права човека: право и пракса;
- 1994, Halki, Greece, Cooperation and Security in Europe, Mediterranean and the Balkans;

5. Учесће на пројектима пре избора у звање ванредног професора

Др Тања Мишчевић је од 1996. године учествовала на истраживачким пројектима Факултета политичких наука, Катедре за међународне студије „Савезна Република Југославија у међународним односима“ уз подршку Министарства науке Републике Србије. Водила је пројекат „Јачања капацитета администрације државне заједнице Србија и Црна Гора у европским пословима“ у периоду од 2001-2003. године, који је финансиран средствима ЕУ приступних програма (КАРДС програм). Од 2003. до 2005. године учествовала је у пројекту израде нацрта „Стратегије СЦГ за приступање Србије Европској унији“, коју је радио конзорцијум факултета и института из Србије, за потребе Канцеларије за придруживање Србије Европској унији Владе Србије. Такође је учествовала у твининг пројекту ЕУ „Унапређење административних капацитета за координацију послова европске интеграције“ у периоду од 2005-2008. године.

6. Научни радови после избора у звање ванредног професора (2009-2016)

6.1. Научне монографије и уређивање тематских зборника

- *Придруживање Европској унији*, Службени гласник, Београд, 2009, 200 страна, (друго измењено и допуњено издање) (ISBN 978-86-519-0264-5)
- *Нова ера међународних организација: међународне организације након краја хладног рата*, Службени гласник, Београд, 2012, 348 страна, прво издање, (ISBN: 978-86-519-1487-7)

- *Уговор из Лисабона: сигурна лука или почетак новог путовања?* Службени гласник и Фондација Фридрих Еберт, Београд, 2010 (ISBN 978-86-519-0658-2)

6.2. Радови објављени у научним часописима међународног значаја, истакнутог националног значаја и научним часописима

- *Изазови за Заједничку безбедносну и одбрамбену политику ЕУ*, Изазови европских интеграција, вол. 3, бр. 15, 2010, стр. 10-26, (ISSN 1820-9459)
- *Нова трансформација НАТО након Лисабона – тренд се наставља*, Политички живот, 2011, стр. 3-19, (ISSN 2217-6233)
- *Преговори о приступању Европској унији: Искуства и поуке досадашњих проширења ЕУ*, Изазови Европских интеграција, вол. 4, бр. 20, 2011, стр. 4-21, (ISSN: 1820-9459)
- *Преговори о приступању – улога цивилног друштва државе кандидата*, Српска политичка мисао, (ISSN 0354-5989) (часопис у припреми, излази у фебруару 2017)
- *Савремени изазови политике проширења Европске уније на западни Балкан*, Политичка мисао, Год. 53 (2016), бр. 2, стр. 133-150 (ISSN 0032-3241)
- *Ever Changing EU Accession Negotiation Process – The case of Serbia*, The Review of International Affairs, Belgrade, Vol. LXVII, No 1162-1163, April – September 2016, pp. 70-83 (ISSN 0486-6096)
- *Међународне владине организације – савремена пракса као израз самосталне воље*, Анали Правног факултета, Год. 63, бр. 2, 2016, стр. 125-146. (ISSN 0003-2565)
- *Утицај одлука појединих типичних међународних организација на развој Међународног права: случај Уједињених нација*, Међународни проблеми, Год. 53, бр. 4, 2016, стр. 390-416 (ISSN 0025-8555)
- *The Future of the European Union after Brexit: How to go forward or how to go back*, The Review of International Affairs, Belgrade, Vol. LXVII, No 1164, October – December 2016, pp. 29-48 (ISSN 0486-6096) (коауторство са мр Стеваном Недељковићем)

6.3. Радови у тематским зборницима и радови у зборницима са међународних и националних научних конференција

- *Административни капацитет, европске интеграције и изазови кризе* у: Ана С. Трбовић и Михаило Црнобрња (урс.), Ефекти интеграције Србије у Европску унију, Факултет за економију, финансије и администрацију Универзитета Сингидунум, Београд, 2009, стр. 175-188, (ISBN 978-86-86281-08-1)
- *Serbia's Administrative Capacity: Driving European Integration* in: Wolfgang Petritsch, Goran Svilanovic and Christophe Solioz, *Serbia Matters: Domestic Reforms and European Integration*, Nomos Publishers, Germany, 2009, pp. 93-99. (ISBN-10: 3832945849)
- *Упоредна анализа искустава сарадње невладиног сектора и јавне администрације у процесу европске интеграције* у: Изградња партнерства између НВО и јавне администрације у процесу европских интеграција, Београд, Грађанске иницијативе, 2009, стр. 129-150, (ISBN 978-86-7408-026-9)
- *Преговори Србије и Европске уније за закључење Споразума о стабилизацији и придруживању*, у: Слободан Самарцић (ур.), Србија у процесу придруживања Европској унији, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 147-165, (ISBN 978-86-519-0407-6)
- *Уговор из Лисабона: реформски споразум или споразум о реформи?*, у: Тања Мишчевић (ур.), Уговор из Лисабона: сигурна лука или почетак новог путовања?, Службени гласник и Фондација Фридрих Еберт, Београд, 2010 стр. 15-32, (ISBN 978-86-519-0658-2)
- *Европска унија: застоји и подстреци* у: Боривој Ердџан (ур.), Србија и свет, Европски покрету Србији, Београд, 2010, стр. 11-15, (ISBN 978-86-82391-57-9)
- *НАТО свеобухватни приступ и улога држава партнера*, у: Радмила Накарада и Драган Живојиновић (урс.), Србија у европском и глобалном контексту, Факултет политичких наука, Београд, 2012, стр. 89 – 105. (ISBN: 978-86-84031-59-6)

- *Међународна безбедоносна сарадња Републике Србије*, у: Игор С. Новаковић (ур.), *Неутралност у XXI веку: поуке за Србију*, ISAC Found, Београд, 2013, (ISBN 978-86-86383-16-7)
- *Однос Европске уније и држава западног Балкана* у: Радмила Накарада (ур.), *Европска унија као глобални актер*, Службени гласник, Београд, 2016, (у припреми за штампу)
- *Искусва и поуке Хрватске у преговорима о приступању* у Јован Теокаревић (ур.), *Хрватска искуства у преговорима о чланству у ЕУ*, 2016 (у припреми за објављивање)

6.4. Стручне публикације, радови у стручним публикацијама или радови у периодичним публикацијама стручног или општег карактера

- *Заштита потрошача и Споразум о стабилизацији и придруживању*, стручна монографија, Република Србија, Министарство трговине и услуга, Београд, 2009, 28 страна, (ISBN 978-86-84855-02-4)
- *Заштита конкуренције и Споразум о стабилизацији и придруживању*, стручна монографија, Република Србија, Министарство трговине и услуга, Београд, 2009, 28 страна, (ISBN 978-86-84855-01-7)
- *Безбедност производа и Споразум о стабилизацији и придруживању*, стручна монографија, Београд, Република Србија, Министарство трговине и услуга, 2009, 28 страна, (ISBN 978-86-84855-03-1)
- *Филозофија свеобухватног приступа безбедности*, *Нови век*, бр. 3, јануар 2013, стр. 2-11, (ISSN: 2217-9925)
- *Савремени односи Србије и Европске уније* у: Јелица Минић (ур.), *Изазови спољне политике Србије*, Европски покрет у Србији, Београд, 2015, стр. 15-27, (ISBN 978-86-83767-51-9)

6.5. Преводи научних монографских књига

- Дезмон Динан, *Мењање Европе: историја Европске уније*, Београд, Службени гласник, 2010, 340 стр, (с енглеског превели Тања Мишчевић и Душан Игњатовић), (ISBN 978-86-519-0583-7)

7. Преглед објављених монографија и научних радова након избора у звање ванредног професора

Монографије

- **Придруживање Европској унији, Службени гласник, Београд, 2009, 200 страна, (друго измењено и допуњено издање) (ISBN 978-86-519-0264-5), М42**

Ова монографија доноси новине које су резултат даљег развоја праксе придруживања, али и развоја Политике проширења ЕУ у периоду након великог проширења. Измењено је окружење, ставови чланица, али и јавног мњења о даљим проширењима, и то је у великој мери утицало на ову политику ЕУ. Прво поглавље носи назив *Придруживање трећих држава типичним међународним организацијама* и представља ову врсту односа који постоји између међународне организације и држава нечланица. Ауторка инсистира на главном одређењу придруживања као односу који не носи обим права као и чланство у међународној организацији. На основу успостављеног односа придруженој држави су доступна права која произилазе из чланства, али је обим тих права ужи него права које поседују чланице међународне организације. Успостављање придруживања између држава и међународних организација указује нам на блиске везе и изражени интерес саме организације и њених чланица за јаче везивање са трећим земљама које су ван њеног чланства, али истовремено и на потребу државе да успостави везу са међународном организацијом - везу која не захтева ступање у чланство организације. Придруживање се (углавном у прошлости) могло остваривати са несамоуправним територијама, а за будући развој међународног јавног права и међународних организација је остало питање успостављања ове форме односа између две (или више) међународних организација.

Друго поглавље се назива *Европска унија и придруживање*, и оно настоји да у општу слику о придруживању типичним међународним организацијама уклопи и придруживање трећих држава Европској унији. Питање је утолико интересантније јер се ради о придруживању јединој наднационалној

организацији, у којој је веза између чланица много чвршћа, а овлашћења организације много шира и вишег степена обавезности. Стога су и везе које се успостављају између придружених држава, Уније и њених држава чланица нужно чвршће, него што је то случај са везама придружених држава и типичних међународних организација. Ово придруживање зато захтева утврђивање узајамних права и обавеза између уговорних партнера споразума о придруживању Унији, усклађивање њихове сарадње, које се обавља у оквиру, за ту прилику, посебно формираних институција.

Придруживање ЕУ се остварује на један од начина који познаје међународно право: наиме, на основу споразума о придруживању формирају се посебни органи асоцијације, који имају основни задатак да се баве имплементацијом (остваривањем) придруживања. Органи асоцијације, више по свом саставу него по својим овлашћењима, подсећају на органе који постоје у типичним међународним организацијама, али само чињеница њиховог постојања није довољан доказ да би се могло говорити о формирању нове међународне организације.

Треће поглавље књиге, *Врсте придруживања Европској унији*, представља и анализира до сада закључене различите врсте односа успостављених на основу ове врсте споразума. На основу одредаба о придруживању Унији успостављено је придруживање са више од 100 држава из свих делова света. Најпре се анализира придруживање прекоморских земаља и територија, као и развој тог односа преко закључивања Јаунде, Ломе конвенција, и коначно Споразума о партнерству из Котонуа. Наиме, овај број држава представља више од трећине чланица УН, а тиме и трећину постојећих држава у свету. Тако се за чланице ЕУ отвара неслућено велико тржиште, које пружа огромне могућности за увећање профита, извоз технологије, кориштење јефтине радне снаге, сировина, и слично. Истовремено, чини нам се веома интересантним још једна ствар: придруживање ових земаља даје могућност "малим" земаљама чланицама Уније (Грчка, Ирска, Данска, Луксембург), које раније нису биле колонијалне метрополе, да уђу на велика и широм отворена врата пространих тржишта земаља у развоју.

Прве државе са којима је успостављено придруживање на основу споразума – европске медитеранске државе – су Грчка, Турска, Малта и Кипар. Ова друга врста придруживања ЕУ је утрла пут придруживању какво га данас познајемо. На основу ових споразума, којима је циљ успостављање царинске уније између Европских заједница и ових држава, требало је ове државе припремити за чланство у европским интеграцијама. Овај процес је, пре свега због унутрашњих политичких проблема, доста каснио у Грчкој и Турској, што је показало да неуспех унутрашњих промена доводи и до споријег кретања ка циљу држава а то је чланство у ЕУ. Такође, ово је прва група држава која је на основу остваривања својих споразума о придруживању закорачила ка чланству у Унији (сем Турске, која је у фази преговора за чланство у ЕУ).

Друга група држава јесу оне које припадају Европској асоцијацији слободне трговине (ЕФТА). Веза која је на основама споразума о придруживању успостављена са (преосталим) чланицама ЕФТА, јесте много чвршћа и свеобухватнија од оне настале на основу било које друге врсте ових споразума. Природно, стварање јединственог Европског економског простора води постепеној интеграцији ових земаља у Унију (наравно, оних које то желе да постану), а тренутно их поставља у веома повлашћен положај у односу на све остале државе. С друге стране, по степену економског и политичког развоја, као и једнакости правних поредака, ово су и свакако најуспешнији партнери Европске уније у трговини и сарадњи, и свакако најбољи кандидати за њено чланство.

Трећа врста придруживања су она која су успостављена са државама Централне и Источне Европе, чији процес укључивања подразумева њихову способност да се припреме за чланство Уније. С друге стране, и Унија је показала своју политичку вољу за пријем ових земаља, пре свега тако што је настојала да реформише своје институције и процес одлучивања. Европски споразуми, нова форма споразума о придруживању, требали су да помогну стварању конкурентне економије, уз истовремено вођење рачуна о равнотежи између економских циљева и социјалних потреба становништва. Неопходност одржавања стабилног макроекономског окружења, уз истовремено смањење

буџетског дефицита, смањење стопа инфлације и обезбеђење релативне стабилности цена и националних валута - основни су услови за евентуално чланство ових (али и других) земаља у Унији. Заправо, успостављање односа са овим државама које су изашле из социјализма је за Унију значило и почетак креирања нове, свеобухватне, композитне политике проширења, најмлађе и најуспешније заједничке политике.

Последња група држава са којима је до сада успоставила придруживање јесу оне које припадају региону западног Балкана (Хрватска, БиХ, Србија, Црна Гора, Македонија и Албанија), за које је, због специфичности развоја у последњој деценији прошлог века креиран посебан приступ Уније, Процес стабилизације и придруживања. Специфилности у односу на све остале придружене државе видљиве су и у називу креиране политике, али и у садржини споразума о придруживању, који прати и развој сада већ јако великог броја правила комунитарног правног поретка и уноси неке од научених слабости ранијих споразума о придруживању.

Четврто поглавље под насловом *Србија и Европска унија* прати развој међусобног односа у различитим формацијама у којима су и Србија и Унија раније биле. Наиме, правећи периодицизацију према држави у чијем се саставу у том моменту Србија налазила, ауторка најпре разматра успостављање односа три Заједнице и СФРЈ 1967. године и декларације о дипломатским односима, преко укључивања у Општу схему преференцијала, па до закључивања 1980. године Споразума о сарадњи са ЕЕЗ, што је заокружило свакакако најбољи положај који је једна социјалистичка држава имала са процесом европске интеграције. Но, већ други период који почиње формирањем СР Југославије, одвео је ове односе у потпуно другом правцу, у санкције и прекиде односа, све до интервенције НАТО пакта 1999. године. Ово представља период најлошијих односа, који се завршава крајем 2000. године, када се СРЈ укључује у Процес стабилизације и придруживања. Анализом питања која су представљала и представљају највећи изазов за Србију, сада као самосталну државу, може се закључити да и даљи процес интеграције неће бити једноставан, али да је, исто тако, једино могуће решење у условима транзиције.

У закључку се констатује да ће се европска будућност највероватније састојати од политичког компромиса који треба да створи такву Европу у којој ће све државе учествовати и сарађивати, али не на исти начин, већ кроз различите нивое интеграције. Др Мишчевић констатује да је успостављено придруживање повољно за све групе придружених земаља, али посебно поставља питање шта од тог односа може да очекује Унија. Да ли је основни интерес за улазак у овакве аранжмане у томе што Унија жели да прошири свој утицај на читаву Европу, па и свет, или су они много дубљи и леже у помоћи овим земљама у изградњи њихових економија (што важи за све групе придружених земаља), односно њихових политичких система (као нпр. земље западног Балкана) и њихово враћање у функционисање међународне заједнице као демократских друштава. Одговор који се нуди јесте да управо преко пружања помоћи придруженим државама, Унија жели да успостави блиске везе (политичке, војне и економске) са придруженим државама, а тиме јој се пружа могућност да објективно прошири свој утицај на различите регионе и земље у свету.

- ***Нова ера међународних организација: међународне организације након краја хладног рата***, Службени гласник, Београд, 2012, 348 страна, прво издање, (ISBN: 978-86-519-1487-7), М42

Монографија има укупно 348 стране, и састоји се од Увода, четири дела, Закључних разматрања, списка селективне библиографије и документације, као и апстракта и кључних речи на српском и енглеском језику. Ауторка др Мишчевић у уводном делу поставља основе за своје истраживање, и констатује да је питање утицаја међународних организација на међународно право веома сложен феномен у чијој основи лежи питање места одлука међународних организација, једностраних правних аката који представљају вољу саме организације у стварању, обликовању и праћењу извршења међународноправних норми. Она конструира три основна модела утицаја одлука међународних организација на међународно право: модел индиректног утицаја на настанак норми међународног права (кроз основне и општеприхваћене правнострваралачке процесе), модел деловања у процесу

контроле спровођења норми међународног права и модел директног деловања на настанак норми.

Први део монографије носи наслов *Одлуке међународних организација*, и подељен је у тематске целине. У првој се прати историјски развој међународних владиних организација и место и улогу њихових одлука у класичном међународном праву; други даје дефиницију концепта одлуке међународних организација тако што су оне дефинисане преко одређивања елемената који чине саставни део појма одлуке међународних организација, а који су резултат анализе оснивачких аката међународних организација, пословника органа, као и праксе организација и теоријских радова. Елементи појма одлуке посматрани сви заједно и у међусобној интеракцији чине суштину овог концепта. Анализирајући све елементе појма, ауторка дефинише одлуке међународних организација као једностране правне акте које, на основу права да доноси одлуке које имају међународне организације, усвајају органи организације који имају такву надлежност, а као резултат процеса доношења одлука у органима представљају самосталну вољу организације. Први део кандидат завршава идентификовањем различитих класификација одлука међународних организација.

Пракса међународних организација и значај њихових одлука је друго поглавље монографије, која се утврђује као веома битна одлика укупног функционисања организација, одраз њихове флексибилности. Др Мишчевић идентификује и анализира битне појавне облике ове праксе, као што су ширење надлежности органа међународних организација, захтеви за успостављањем система контроле легалности процеса одлучивања, ширење обима и домена санкција за неизвршење усвојених одлука, ширење круга активних учесника у процесу доношења одлука, утврђујући њихов значај за целокупни процес одлучивања у међународним организацијама. Трећи одељак овог поглавља бави се одређивањем места организација као активног учесника савремених међународних односа.

Треће поглавље, *Утицај одлука типичних међународних организација на развој и остваривање савременог међународног права* посвећен је расправи о

начинима/моделима утицаја одлука типичних међународних организација на развој савременог међународног права. Као први начин утицаја идентификују се функција међународних организација да обезбеди институционални оквир за правнострваралачку активност држава у креирању правила међународног права кроз постојеће главне изворе права (посредно/индиректно). У наставку овог поглавља, ауторка се бави утицајем одлука појединих типичних међународних организација на развој међународног права. Затим, у трећем одељку разматрана је улога међународних организација и њихових одлука у контроли остваривања правила међународног права. Та контрола је поверена превасходно правосудним органима организација који својим одлукама утичу на повећање поштовања општих питања међународног права, права људских права али све више и правила међународног хуманитарног права. Истовремено, констатује се и један нови вид контроле који се не може сврстати ни у чисто политичку нити правосудну контролу, а то се демонстрира на примеру решавања спорова везаних за међународну трговину (СТО), као и на примеру праћења испуњавања обавеза из мултилатералних уговора о заштити човекове средине (тзв. *compliance bodies*).

Четврто поглавље монографије носи наслов *Утицај одлука међународних организација са обележјима наднационалности на развој и остваривање међународног права*, посвећен је анализи улоге одлука ЕУ. Кроз анализу концепта наднационалности и обележја наднационалности саме ЕУ, као и елемената међудржавне сарадње, и кроз анализу комунитарног правног поретка, кандидат стиже до секундарних извора комунитарног права (одлука органа ЕУ) и њихове улоге.

У Закључку, др Мишчевић анализира место и улогу међународних организација и њених одлука у оквиру сваког од три постављена модела утицаја. Када је реч о првом моделу, она закључује да је улога одлука међународних организација различита за сваки од општеприхваћених главних извора права, а разлика се уочава како у њиховом интензитету, тако и у њиховом облику. Када је реч о утицају одлука на уговоре, закључак је да се он манифестује кроз ангажовање саме организације у процесу закључивања међудржавних уговора самих

међународних организација. Одлуке утичу и на уобличавање општих праних начела на два начина: преношењем ових начела из националних правних система у међународно право и путем повратног утицаја међународног права на националне правне системе. Други модел утицаја, дејство одлука на процес имплементације међународног права, указује на постојање њихове појачане улоге. Централна улога у домену поштовања правила међународног права и даље припада Међународном суду правде УН, али је најновији развој показао да је могуће створити и засебне институције, у облику помоћних органа главних органа међународне организације. Када је о трећем моделу реч, о улози одлука међународних организација као самосталних извора међународног права, кандидат закључује да је листа главних извора постала преуска да би обухватила све правностваралачке процесе међународног права. Улога савремених међународних организација је у томе да оне имају способност да мењају или прилагођавају правила или стварају стандарде. Шта више, управо је пракса организација учинила да многе одлуке имају ефекат и на међународно право, јер својом правном снагом утичу и стварају међународно право. Посебно место у овој самосталној правностваралачкој улози имају правила меког права, чија је основна функција у разјашњавању нашег схватања тврдог права и тако његовог ближег дефинисања.

Случај ЕУ је специфичан, јер поред развоја овог правног поретка, пре свега под утицајем Суда правде ЕЗ/ЕУ, није дошло и до промене његовог односа према, нити се променило његово место у међународном праву, јер се овај правни поредак и даље заснива на међународним уговорима и њиховим изменама, те он и даље представља део међународног права. Новина коју комунитарни поредак доноси ауторка налази у областима настанка и развоја овог правног поретка.

Закључак ове монографије јесте да се међународне организације налазе на почетку нове фазе у свом развоју, а њихово деловање на почетку новог миленијума представља наговештај да ће ова фаза бити обележена управо деловањем организација у условима глобализације, али и да ће саме организације покушати да остваре пуну улогу субјекта међународног права, па и своје право да мењају и буду извор нових правила међународног права.

Објављени радови

- ***Изазови за Заједничку безбедносну и одбрамбену политику ЕУ, Изазови европских интеграција, вол. 3, бр. 15, 2010, стр. 10-26, (ISSN 1820-9459), М53***

У раду је направљен преглед досадашњег деловања ЕУ у управљању кризама са тежњом се утврде области и региони од посебног интереса ЕУ за деловањем као и извесне закономерности у њеном деловању. Посебна пажња је посвећена анализи стратегијског окружења ЕУ, те разликама у стратешкој култури и перцепцијама безбедносних интереса држава чланица. Стратегијско окружење се анализира у контексту доношења Глобалне стратегије ЕУ. Таква анализа је од одлучујућег значаја за дефинисање будућег развоја његовог саставног дела, Заједничке безбедносне и одбрамбене политике. Након нормативног устројавања најпре Европске безбедносне и одбрамбене политике, доношењем Уговора из Амстердама, а потом и конципирањем Заједничке безбедносне и одбрамбене политике усвајањем Лисабонског споразума, а обзиром на нове безбедносне изазове и претње, овде је могуће очекивати и највеће измене и прилагођавања у будућем развоју интеграције држава чланица ЕУ.

- ***Нова трансформација НАТО након Лисабона – тренд се наставља, Политички живот, 2011, стр. 3-19, (ISSN 2217-6233), није категорисано***

Из потребе нових услова, изазова и околности са којима се глобализовани свет и његова безбедност суочавају након хладног рата, јавља се концепт *Свеобухватног приступа операцијама*. Концепт чини основу модерне трансформације НАТО, али нити је потпуно прецизно дефинисан, има пуно различитих приступа, проблема у усклађивању деловања свих његових актера. Овај концепт се одлично уклапа у период након краја хладног рата, јер су изазови за безбедност проширени у тој мери да данас они не укључују само војне претње већ и друге, тзв. асиметричне претње које не подразумевају директни сукоб две државе, али је много претњи не само за националну безбедност већ и безбедност њених грађана (*human security*). Управо у томе лежи основа, разлог, аргумент, али и одговор за покушај трансформације

НАТО, јер се и сам концепт безбедности променио, а ова организација на њега мора дати нови одговор. Оно на чему трансформација НАТО мора да почива јесте много више акције. За то, међутим, нити постоји воље, а са економском кризом, ни довољно средстава.

• ***Преговори о приступању Европској унији: Искуства и поуке досадашњих проширења ЕУ, Изазови Европских интеграција, вол. 4, бр 20, 2011, стр. 4-21, (ISSN: 1820-9459), М53***

Заједничко обележје за све таласе проширења, од 1973. године до данас, јесте непрестана промена елемената преговарачког процеса, који се дограђивао и допуњавао са искуством стеченим у сваком претходном ширењу. Тако је заправо неопходно пратити искуства и поуке досадашњих проширења ЕУ, не само у ономе шта се дешавало током преговарачког процеса, већ и искуствима након његовог завршетка и ступања нове чланице у Унију. Та искуства су већ одмах била примењивана у наредним преговарачким искуствима. Ово је веома важна поука и за Србију у припремама за њен преговарачки процес - најбоље је почети од најсвежијих искустава у преговорима које је имала Хрватска, али не занемарити нити искуства Бугарске и Румуније у значају питања од значаја за владавину права, као ни сва ранија искуства. Но, увек се мора имати на уму кретање, мењање, јачање наднационалног/међувладиног, обзиром да је Унија „покретна мета“ и да ни она није константа.

• ***Преговори о приступању Европској унији – улога цивилног друштва државе кандидата, Српска политичка мисао (у штампи), М24***

У преговорима о чланству у ЕУ значајно место има и цивилно друштво, а данас много више него што је то био случај у ранијим проширењима. Цивилно друштво се дефинише у најширем свом облику, тако да не обухвата (као што је уобичајено) само невладине организације, већ читав спектар институција: синдикате, универзитете и институте, привредну комору (централну и регионалну), стручна удружења и асоцијације. У случају великог проширења из 2004/2007. године, преговарачки процес је био фаза установљавања снажног

цивилног друштва које је тек у условима чланства државе у ЕУ добио свој прави замах и место. Нови приступ преговорима, који се установљава са отварањем преговора са Црном Гором, 2012. године, ставља цивилно друштво на много значајније место у преговарачком процесу, као још један од канала контроле државних преговора за чланство. У чланку се анализира и досадашње искуство у преговорима о чланству Србије, које показује велике специфичности и ново разумевање места и значаја цивилног друштва не само у преговорима, већ и у изградњи демократских институција. На основу свих искустава могуће је одредити да цивилно друштво има више улога у процесу преговора: оно је директан учесник преговора, има надзор над спровођењем и применом договора постигнутих током преговора, али и значајну улогу у комуникацији и информисању о његовим резултатима.

• ***Савремени изазови политике проширења Европске уније на западни Балкан, Политичка мисао, Год. 53 (2016), бр. 2, стр. 133-150 (ISSN 0032-3241), M24***

Политика проширења ЕУ, једна од новијих политика Уније настала током деведесетих година, у великој мери проживљава веома тежак период, који је опште обележје изазова са којима се данас суочава ЕУ. Она се током времена константно уобличава на основама искустава са новим чланицама и увек је била у уској вези са ширим контекстом европских интеграција држава чланица ЕУ. У овом чланку је ауторка покушала да прикаже основне изазове за ЕУ али и државе кандидате региона западног Балкана, али и да укажемо да не постоји нити један ваљани разлог због чега, у условима кризе у ЕУ, наставак проширења не би требало да буде посматран као део решења, а не као европских проблема.

• ***Ever Changing EU Accession Negotiation Process – The case of Serbia, The Review of International Affairs, Belgrade, Vol. LXVII, No 1162-1163, April – September 2016, pp. 70-83, M51***

Спровођење обавеза које су преузете из Споразума о стабилизацији и придруживању, који је потписан 2008. године, с једне стране и вођење

преговора о чланству Србије у Европској унији, чине два саставна дела процеса европске интеграције Србије. У оба случаја, реч је о процесима који треба да омогуће усвајање свих политичких, економских и правних обавеза које проистичу из чланства у ЕУ. Међутим, многа друга питања су такође од великог значаја за процес европске интеграције Србије, а са многим изазовима подједнако морају да се суоче и Унија и Србија. Основна премиса рада је да ће успех Србије да оствари све услове из чланства много више бити условљен овим изазовима, него техничким критеријумима, усвајања многобројних стандарда. Основни циљ је да Србија буде у потпуности припремљена да преузме обавезе до краја 2018. године, како би постала чланица Уније на почетку наредног финансијског оквира. Међутим, сам процес преговора, нити Политика проширења нису више исти. Разлог за то су искуства ранијих проширења, који су унели новине у преговарачки процес који је постао много више структуриран, са више мерила, истицање питања владавине права као суштински важне за ток преговора, али и у случају Србије посебност у смислу праћења имплементације договора о нормализацији између Београда и Приштине. Такође, и сама Унија са суочава са мигрантском кризом и налажењем одговора на њу, питањем става Велике Британије према чланству и потреби унутрашње реорганизације и рада и односа међу чланицама. Тако је процес преговора о чланству Србије без преседана јер не само да је ЕУ покретна мета у сталном мењању, већ у овом моменту тешко се може рећи у ком правцу то њено мењање иде.

• ***Међународне владине организације – савремена пракса као израз самосталне воље, Анали Правног факултета, Год. 63, бр.2, 2016, стр. 125-146, М24***

Посматрање међународних организација кроз њихово институционално уређење и преовлађујући начин поступања није новина за домаћу академску теорију, која овај приступ прихвата од самих зачетака праћења рада организација на међународном нивоу, инспирисани раним радовима Шермерса и Бовета. Основни рад и полазна основа за то је уџбеник Међународне организације професора Рачића и Димитријевића, који систематизује принципе

деловања организација, које је могуће уочити у највећем броју примера, уз издвајање изузетака и специфичности који постоје у једном броју организација. Вођени овим принципом, рад је покушај доприноса промишљању институционализације права међународних организација кроз расправу о њиховом савременом месту и улози. Полазна претпоставка је да међународне владине организације почивају на пет конститутивних елемената (суверена држава, оснивачки акт, стални органи, област деловања и посебно правно својство), али да је управо развој једног од њих, посебног правног својства и развоја њихове самосталне воље, као резултата практичног деловања, доприноси и јачању њених сталних органа и ширење области у којима делују. И коначно, у крајњој консеквенци, такав развој „тера“ на увећано интересовање и за њихов савремени значај. Посебно је издвојено питање које је у уској вези са ширењем надлежности и независном вољом организација, а то је њихова одговорност. Концепт одговорности међународних организација је и даље доста спорно питање академским и теоријских, али и практичних, расправа о деловању организација данас.

• ***Утицај одлука појединих типичних међународних организација на развој Међународног права: случај Уједињених нација, Међународни проблеми, Год.53, бр. 4, 2016, стр. 390-416, М51***

Данас је неспорно је да одлуке међународних организација заузимају све значајније место, али су дебате о правностваралачкој улози ових организација у савременом међународном праву још увек живе. Сагласности нема, а свакако да најшире расправе изазивају одлуке донете у међународној организацији универзалног карактера која се бави опште политичким питањима, Уједињеним нацијама (УН). Основни циљ овог рада је да анализом праксе доношења одлука у оквиру УН и укрштањем различитих аргумената савремених међународноправних школа мишљења буде утврђен утицај који ова организација има на стварање правила Међународног права. Констатује се да одлуке донете у оквиру УН али и других међународних владиних организација имају и нешто више од само моралне и политичке снаге, и стварају „меко

право“ (soft law). Индиректна правностваралачка способност одлука међународних организација је данас готово неспорна и изражава се у њиховом утицају на међународне уговоре, обичаје и општа правна начела. Такође, више није спорно ни то да се одлуке организација узимају као доказ постојања међународноправног правила, односно да их можемо убројити међу помоћне изворе међународног права. Међутим, у теорији се и пракси се сасвим оправдано поставља питање да ли постоји виши ниво утицаја одлука организација на Међународно право, односно, да ли њихове одлуке имају самосталну правностваралачку улогу? На ово питање најбољи начин одговора јесте управо кроз анализу утицаја одлука УН на правила Међународног права.

• *The Future of the European Union after Brexit: How to go forward or how to go back*, The Review of International Affairs, Belgrade, Vol. LXVII, No 1164, October – December 2016, pp. 29-48, M51

Питање будућности ЕУ, некада Европских заједница, поставља се од њеног настанка. Европска унија је увек будила интересовање истраживача јер су њена природа, структура и ниво организовања крајње неуобичајени за међународне организације. Али, она није нити типична међународна организација, нити држава, али истовремено представља најразвијенији облик регионалне интеграције који је икада постојао. Временом се суочавала са великим бројем криза и по поравилу из њих излазила снажнија. Последња у низу криза узрокована је одлуком грађана Велике Британије да на референдуму средином 2016. године одаберу опцију да напусте Унију, и од тада је интересовање истраживача за будућност ЕУ присутније него икада раније. Кључни циљ овог чланка је да анализа опција које ЕУ има за своје деловање у будућности, као и фактора који су утицали на одлуку да Британија напусти ЕУ.

• *Административни капацитет, европске интеграције и изазови кризе у: Ана С. Трбовић и Михаило Црнобрња (урс.), Ефекти интеграције Србије у Европску унију, Факултет за економију, финансије и администрацију*

Универзитета Сингидунум, Београд, 2009, стр. 175-188, (ISBN 978-86-86281-08-1), М33

Након „великог праска“ из 2004. године, када је своје чланство увећала за 8 држава из Централне и Источне Европе, те са Малтом и Кипром, ентузијазам јавности и политичке елите у Европи за проширење као да није јењавао. То је давало и значајну наду државама западног Балкана, јединог преосталог региона у Европи ван ЕУ, у односу на њихов пут према чланству у ЕУ. Њихово придруживање Унији је напослетку добило пун замаха, посебно након унапређења Процеса стабилизације и придруживања и усвајања Солунске агенде из 2003. године. Тако се по узору на приступна партнерства уводи Партнерство за европску интеграцију – *Европско партнерство*. Током 2005. године дошло је до великог узлета и потпуног отварања Процеса стабилизације и придруживања, јер су управо ове године донете одлуке о отварању преговора са свим преосталим државама западног Балкана о закључењу споразума о стабилизацији и придруживању. Истовремено, отворени су преговори и о чланству са Хрватском и Турском, што је значајан напредак у политици проширења. У децембру исте године обновљена је одлука о аутономним трговинским мерама за државе западног Балкана, која ће важити све до момента ступања на снагу споразума о придруживању. Истовремено, друга половина године је заправо моменат отварања кризе у ЕУ након неуспеха Уговора о уставу – заправо, покушај да се за то нађе кривац. Тиме се у великој мери мења и тренд и однос према даљим проширењима чланства Уније.

• *Serbia's Administrative Capacity: Driving European Integration in: Wolfgang Petritsch, Goran Svilanovic and Christophe Solioz, Serbia Matters: Domestic Reforms and European Integration, Nomos Publishers, Germany, 2009, pp. 93-99. (ISBN-10: 3832945849), M14*

Систем државне администрације сваке државе у процесу европских интеграција је важан, али то посебно стоји за Србију, као државу која се спрема за чланство у ЕУ. Значај је у неколико важних елемената: најпре, стабилне институције су важан позитиван знак демократској развоја, затим,

професионална државна администрација смањује могућност аутократског система и коначно, способна државна администрација је услов за чланство у ЕУ. И док је потпуно јасно зашто је критеријум административних капацитета уведен као услов за чланство у ЕУ, није најјасније шта њега чини. Тако он означава, у односу на процес приступања ЕУ, капацитет систем државне администрације да ефикасно интегрише и примени политику и стандарде Уније, односно на модернизацију управног система. Посебно је важно што најбоље оцене у досадашњем току европских интеграција Србије добијају управо њени административни капацитети. Зато се сматра да је управо ту покретачка снага процеса европске интеграције и општег процеса транзиције, али у условима који захтевају значајанију реформу целокупног сектора.

- ***Упоредна анализа искустава сарадње невладиног сектора и јавне администрације у процесу европске интеграције у: Изградња партнерства између НВО и јавне администрације у процесу европских интеграција, Београд, Грађанске иницијативе, 2009, стр. 129-150, (ISBN 978-86-7408-026-9), МЗЗ***

Оквир за партнерство између јавног и цивилног сектора налази се у основи процеса европске интеграције. Придобивање подршке јавности, али и свих потенцијалних партнера, је свакако изазов са којим се суочавала свака од држава која се кретала ка чланству у ЕУ, и то њихова искуства веома јасно показују. Корист од партнера може бити веома велика, али се они морају третирати као равноправни, који такође могу доста и допринети успеху овог процеса. Организације цивилног друштва се морају укључити у спровођење комуникације у процесу европске интеграције, како оног дела који је усмерен на информисање домаће јавности (па и обука различите врсте, као елемент учења о процесу), тако и у делу који је окренут према јавном мњењу држава чланица ЕУ. Са отварањем преговора о чланству, организације грађанског друштва, посебно универзитети, институти, синдикати и привредна удружења (Привредне коморе), али и невладине организације специјализоване за посебна питања, веома активно учествују у преговорима о приступању и праћењу

напретка у испуњавању услова за чланство, и представљају и значајну помоћ, подршку, али и контролу државе и њене администрације у том послу.

• **Преговори Србије и Европске уније за закључење Споразума о стабилизацији и придруживању**, у: Слободан Самарцић (ур.), Србија у процесу придруживања Европској унији, Службени гласник, Београд, 2009, стр. 147-165, (ISBN 978-86-519-0407-6), М44

Основна тема преговора за закључивање Споразума о придруживању јесте дефинисање рока који је потребан држави да у потпуности либерализује своју трговину како би до креирања зоне слободне трговине могло доћи. Наиме, укидање царина и других врста ограничења за индустријске и пољопривредне производе за државу која се придружује Унији представља отварање тржишта које није могуће учинити одмах нити за све производе, већ је неопходно дефинисати време и темпо снижавања ових заштита. Па ипак, ова врста споразума је више од трговинског споразума. Међутим, иако на истим основама као ранији споразуми о придруживању, ССП који преговара Србија са ЕУ има значајне новине у свом садржају које прате развој не само области комунитарног права (посебно у домену заштите животне средине), већ и у областима које су у том моменту чиниле други и трећи стуб Европске уније (тзв. *acquis politic* – Заједничка спољна и безбедносна одбрамбена политика), и Слобода, безбедност и правда (где се данас акценат ставља на борбу против тероризма, организованог криминала и трговине људима). Тако овај споразум има двоструки значај за државу: омогућава укључивање у унутрашње тржите ЕУ с једне стране, а с друге стране представља први корак ка остваривању коначног циља – чланства у ЕУ. Споразум о стабилизацији и придруживању има специфичан начин имплементације, јер креира посебне институционалне структуре за придруживање - Савет за стабилизацију и придруживање, Комитет (одбора) за стабилизацију и придруживање и Парламентарни комитет за стабилизацију и придруживање у којима су на паритетној основи заступљене обе уговорне стране.

- **Уговор из Лисабона: реформски споразум или споразум о реформи?**, у: Тања Мишчевић (ур.), **Уговор из Лисабона: сигурна лука или почетак новог путовања?**, Службени гласник и Фондација Фридрих Еберт, Београд, 2010 стр. 15-32, (ISBN 978-86-519-0658-2), М45

Лисабонски споразум је најновија измена оснивачких уговора ЕУ, која уводи доста значајних новина у њено функционисање, и по први пут Унији даје статус правног лица. Разлози за његово усвајање су степен постигнуте интеграције, који је од настанка прве Заједнице за угаљ и челик 1951. године достигао ниво до сада невиђен у историји међународног организовања. Пут до усвајања овог Уговора међутим није ни мало био једноставан. Након неуспелих референдума о прихватању Уговора о уставу у Француској и Холандији, а 18 ратификација истог акта у државама чланицама, Унија улази у период конфузије, преиспитивања и погрешних усмерења, и тек средином 2005. започиње нови круг размишљања, појашњења и расправа. Једино решење које се у тој ситуацији могло пронаћи јесте наставак разговора о новој верзији текста споразума о ЕУ којим би се изменили постојећи оснивачки уговори, али који ће бити базиран на ревидираној верзији Уговора о уставу Европе. Радни наслов будућег споразума је Реформски уговор. Његова битна карактеристика је да процес његове израде није био уобичајено транспарентан, већ је креиран у веома малом кругу људи, затворен и тајни процес. И процедура усвајања је измењена, јер су најпре спроведени референдуми па је тек онда потписан, а 1. децембра 2009. је и коначно ступио на снагу.

- **Европска унија: застоји и подстреци** у: Боривој Ердељан (ур.), Србија и свет, Европски покрету Србији, Београд, 2010, стр. 11-15, (ISBN 978-86-82391-57-9), М61

Тврдња о спорости у процесу европске интеграције Србије, која мерено годинама није имала значајно убрзање, морала би ипак бити посматрана из више углова. Заправо, чини се да је проблем са овим процесом начин на који га посматрамо. Ако га посматрамо само као кретање ка чланству Србије у ЕУ, онда оцена не може бити позитивна: до ЕУ после закључивања Споразума о

стабилизацији и придруживању, а затим и његовог ступања на снагу, преостаје да Србија добије статус државе кандидата, да започне преговоре о чланству и на крају закључи споразум о ступању у чланство. Ако пак процес европске интеграције Србије посматрамо као постизање унутрашњих реформи које треба да промене економију, право и друштво, и тако дођемо до стања нормалне, развијене, стабилне и напредне државе која може без проблема да функционише унутар ЕУ, оцена би била много позитивнија. Србија није као што је била на крају 2000. године, и из стања тоталитарног режима, уништене економије и ниског стандарда, процесом европске интеграције требало би је претворити у друштво у коме постоје стабилне демократске институције које почивају на начелу владавине права, са тржишном економијом у којој је основни постулат конкуренција. Истовремено, то су услови које треба испунити за чланство у ЕУ, познати као критеријуми из Копенхагена.

• ***НАТО свеобухватни приступ и улога држава партнера***, у: **Радмила Накарада и Драган Живојиновић (урс.), Србија у европском и глобалном контексту, Факултет политичких наука, Београд, 2012, стр. 89 – 105. (ISBN: 978-86-84031-59-6), М44**

Од краја хладног рата су и изазови за безбедност проширени у тој мери да данас они не укључују само војне претње већ и друге, тзв. асиметричне претње које не подразумевају директни сукоб две државе. Климатске промене, различите врсте кријумчарења, од људи преко опојних средстава до наоружања, корупција и организовани криминал су и опасност и изазов за глобални мир и безбедност, али представљају претњу не само националној безбедности, већ и безбедности њених грађана (*human security*). Решавање међународних спорова и управљање кризама тражи примену свих елемената националне и међународне моћи – политичке, економске, дипломатске, финансијске, информационе, социјалне, трговинске и наравно, војне моћи. На жалост, комбиновање свих ових елемената није увек лак посао, а веома често није ни могућ. На то указује и велики број извештаја који се баве разлозима неуспеха савремених мисија за одржање мира; они наводе да је најчешћи разлог у лошој координацији и

сарадњи између актера који у мисијама учествују. Тако се у Извештају Панела УН о мировним операцијама, констатује да је немогуће а да се не примети да не постоји заједничка стратешка визија између иницијатива, што доводи до непотребног трошења средстава, лоше ефикасносни и немогућност да постигнуто постане одрживо. И управо због тога, потребе нових услова, изазова и околности, јавља се Свеобухватни приступ операцијама (*Comprehensive Approach to Operations, CA*). Он треба да омогући заједничко ангажовање свих потребних цивилних и војних елемената међународне моћи како би били окончана непријатељства, успостављен поредак, била започета обнова али и настојања у проналажења одговора на саме узроке сукоба.

- **Међународна безбедоносна сарадња Републике Србије, у: Игор С. Новаковић (ур.), Неутралност у XXI веку: поуке за Србију, ISAC Found, Београд, 2013, (ISBN 978-86-86383-16-7), М45**

Тек од периода након распрада државне заједнице Србија и Црна Гора, систем националне одбране, војска и министарство одбране се налази у државном систему Републике Србије. То је дало добру основу да на принципима владајућих концепата безбедности буду дефинисани стратешки документи, па се тако кренуло са одређивањем шта је основна мисија Министарства одбране и Војске Републике Србије. Дефинисање општег оквира мисије и Министарства одбране и Војске Србије захтевало је и постављање стратегије. Тако су 2009. године, заправо по први пут, и у Србији и у ранијим њеним формацијама, усвојене Стратегија националне безбедности и Стратегија националне одбране, а затим и закони који ближе дефинишу сва ова питања. Један од врло важних елемената активности у смислу одбране и безбедности јесте сарадња са НАТО кроз програм Партнерство за мир. После фазе сарадње ниског интензитета са НАТО од програшења једностране независности Косова, од 2011. године су покренути готово сви инструменти који су на нашем нивоу односа са ПЗМ доступни. Најпре је обновљен рад Групе за реформу одбране, мешовите групе коју чине представници НАТО и представници Министарстава одбране и Војске Србије. Током 2011. године је представљен Индивидуални акциони план

партнерства са НАТО (ИПАП), што је корак више и корак даље у операционализацији елемената који су неопходни за остваривање свега што из ПзМ као таквог проистиче. Током представљања Презентационог документа Процеса планирања и ревизије (ПАРП) 2012. године било је и значајног неслагања са неким државама чланицама у смислу уочавања шта су то безбедносни изазови за нас као државу и као партнера НАТО. Србија се налази у фази преговарања Споразума о статусу снага (СОФА) ПзМ, што је још један врло значајан напредак. Неки све ове кораке који су учињени називају „кретањем ка чланству у НАТО на мала врата“ мада је много је више реч о испуњењу обавеза из чланства у ПзМ, и доказ партнерства са европским државама. С друге стране, учешће у мултинационалним операцијама, ангажовање и сарадња са државама у региону и са свим државама у условима где су безбедносни изазови добили глобалну димензију, није у конфликту са одредбама претходно споменуте Резолуције. Зато се примењује логика да заједничким ангажовањем и сарадњом са другим државама заправо је реч о томе да Србија жели да покаже партнерски однос.

• ***Однос Европске уније и држава западног Балкана у: Радмила Накарада (ур.), Европска унија као глобални актер, Службени гласник, Београд, 2016, (у припреми за штампу), М44***

Регион западног Балкана као такав је политичка творевина. Настао је са распадом бивше СФРЈ, али до његовог уобличавања у смислу регионалне политике Уније долази тек крајем прошлог века, са настанком Процеса стабилизације и придруживања. Од инаугурације Процеса, на самиту у Загребу 2000, преко Самита у Солуну и Солунске агенде (2003. Године), није заправо дошло до правог замајца за ове државе. Основна карактеристика, а значајна разлика у односу на велико проширење из 2004. године јесте неуједначени развој односа Уније са сваком појединачно државом овог региона – та је разлика толико велика да док једна постаје чланица, неке још увек немају ни ССП, а већина чак ни статус кандидата. Такође, чини се да политичка питања односе предност над техничком припремом, или жељом за техничку

припремљеност за чланство, па се не само однос према овим државама, већ и према целокупној Политици проширења у великој мери доводи у питање. Додатна отежавајућа околност јесте и став јавног мњења у државама чланицама према државама региона западног Балкана који је обликован догађајима из деведетих година, који још увек представљају велику препреку разумевању припадности овог региона Европи.

• **Искуства и поуке Хрватске у преговорима о приступању у Јован Теокаревић (ур.), Хрватска искуства у преговорима о чланству у ЕУ, 2016** (у припреми за објављивање), М44

Своје искуство у проширењу чланства, кроз пет таласа проширења, ЕУ је преточила у процедуру преговора која је данас много сложенија и обимнија, али непромењена у односу на крајњи циљ – договор о начину и времену када ће нова чланица прихватити све елементе законодавства ЕУ. Пратећи ранија искуства, посебно Републике Хрватске током њених приступних преговора, могуће је доћи до закључка да је заправо главни задатак јасно дефинисати интересе државе кандидата у преговарачком процесу, технички припремити преговарачки тим и обезбедити несметани домаћи реформски процес, како би ефикасност заштите интереса државе након ступања у чланство била што боља. Сви досадашњи таласи проширења ЕУ су у великој мери утицали и на формат и начин савремених преговора за њено чланство. Наравно, на самим почецима овог искуства, није постојао уређени систем преговарачких поглавља, ни развијеног права, стандарди *acquis*-а су били малобројни, а кандидати су могли рачунати на доста средстава која су помагала достизање предвиђених стандарда. И оно што је још једна од закономерности преговора о чланству ЕУ јесте равнотежа – наиме, није циљ ЕУ да у своје чланство прими државу “на коленима”, већ што припремљенију да издржи све притиске из тог чланства, а да ипак задовољи интересе и свих других чланица. С друге стране и држава која постаје чланица не може, зарад тог чланства, да у потпуности и потпуно прихвати све обавезе одмах. Зато је ово један заиста партнерски однос, који треба да доведе до најбољих резултата.

Табеларни приказ испуњености услова објављених радова

аучне публикације	Број публикација у којима је једини или први аутор		Број публикација у којима је аутор, а није једини или први	
	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора
Рад у научном часопису међународног значаја објављен у целини	2	3		
Рад у научном часопису националног значаја објављен у целини	4	3		
Рад у научном часопису	1	3		
Поглавље у научној монографији или рад у тематском зборнику	6	7		
Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен у целини	5	2		
Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен у целини		1		
Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини				
Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини				
Научна монографија, или поглавље у монографији са више аутора	1	2		
Уређивање тематског зборника националног значаја	1	1		
Превод научних монографских књига	1	1		
Стручне публикације	Број публикација у којима је једини или први аутор		Број публикација у којима је аутор, а није једини или први	
	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора
Рад у стручном часопису или другој периодичној публикацији стручног или општег карактера	3	7		
Уџбеник, практикум, збирка задатака, или поглавље у публикацији				

те врсте са више аутора				
Остале стручне публикације (пројекти, софтвер, друго)				

8. Учешће на домаћим и међународним конференцијама после избора у звање ванредног професора

Са својим излагањима учествовала је на великом броју међународних и домаћих научних и стручних конференција и семинара, како на тему развоја и функционисања Европске уније, европских интеграција Србије и држава западног Балкана, тако и из области деловања међународних организација.

Београдски безбедносни форум: *"Is the state under de (construction)? Risks and responses from the Balkans and beyond"*, Београд, 19 – 21. септембар 2013. године

Конференција Министарства унутрашњих послова: „Стратешко размишљање - Развој, иновација и вођство у стратешком планирању у Србији“, Београд, 9. октобар 2013. године

Међународна научна конференција Факултета безбедности, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Института за корпоративну безбедност из Љубљане и Привредне коморе Београда: „Заштита националне критичне инфраструктуре“
Београд, 24. октобар 2013. године

Конгрес Међународног европског покрета (*European Movement International*): „*Fostering Civil Society in the Candidate and Potential Candidate countries*“, Будва, Црна Гора, 21 – 23. новембар 2013. године

Конференција Пријатеља Европе (*Friends of Europe*): „*Western Balkans: Fast lane, slow lane*“, Брисел, Белгија, 3. децембар 2013. године

Копаоник бизнис форум: „Променимо Србију у Европи која се мења“, Копаоник, 4 – 6. март 2014. године

Конференција Центра за спољну политику и Конрад Аденауер фондације: „Цивилно друштво и његова улога у процесу европских интеграција“, Београд, 25. април 2014. године

Експертска конференција на Централно-европском универзитету: „*Looking Southeast: Providing fresh impetus towards EU membership*“, Будимпешта, Мађарска, 28. мај 2014. године

Конференција нордијских амбасада: „*Stronger Together - Nordic Economic Cooperation and Innovation: A Relevance to the Western Balkans?*“, Београд, 4. јун 2014. године

Београдски безбедносни форум: „*Europe 2014: Closure and/or New Beginning*“, Београд, 30. септембар – 2. октобар 2014. године

Конференција: „*On the Way to Europe: Serbia and the Western Balkans*“, Брисел, Гете институт, 4. фебруар 2015. године

Регионална конвенција Европског покрета: „Сарадња државе и цивилног сектора у области правосуђа и основних права“, Београд, 27. фебруар 2015. године

Копаоник бизнис форум: „Србија 2015-30: Нова визија индустријализације привреде и модернизације друштва“, Копаоник, 3 – 5. марта 2015. године

Конференција Канцеларије за информисање Европског парламента: „Поглед у будућност: даље проширење Европске уније“, Загреб, Хрватска, 27. март 2015. године

Конференција Центра за европску реформу и Центра за европске политике: „Животна средина и енергетика“, Београд, 29. април 2015. године

Конференција Европског покрета у Србији: "Европске интеграције Западног Балкана: Могу ли нам државе Вишеградске групе бити добар узор?", Београд, 7. мај 2015. године

Конференција Центра за међународне и безбедносне послове ИСАК: "Заједничка спољна и безбедносна политика и приступање Србије Европској унији", Београд, 12. мај 2015. године

Конференција Центра за европске политике: „*Improving Performance of Public Administration: Current Experiences and Future Perspectives*“, Београд, 9. септембар 2015. године

Београдски безбедносни форум: „*Can Europe Redefine Itself?*“, Београд, 30. септембар – 2. октобар 2015. године

Конференција: „Економија Црне Горе 2015 – Ефикасност приступања ЕУ и унапређење регионалне конкурентности“, Будва, Црна Гора, 22 – 23. октобра 2015. године

Форум 2БС (*To Be Secure*): „*Balkan Integration Forum 2015 - Western Balkans Facing the Future*“

Будва, Црна Гора, 20 – 21. новембар 2015. године

Конференција Међународног европског покрета и Европског покрета у Србији: „*Civil Society and Beyond - A Joint Dialogue on the European Path*“, Београд, 25. фебруар 2016. године

Бриселски форум (*Brussels Forum*), Брисел, 18 – 20. марта 2016. године

Форум 2БС (*To Be Secure*): „НАТО у 21. веку: Модерни изазови и нова подручја деловања“, Будва, 6 – 7. мај 2016. године

Конференција Светске банке: „*LGBTI Inclusion, Poverty Reduction & Shared Responsibility*“

Вашингтон, Сједињене Америчке Државе, 17. мај 2016. године

Конференција Центра за европске политике: „Улога држава чланица у процесу преговора о чланству: Игра мачке и миша“, Београд, 6. јун 2016. године

Конференција Центра за међународне и безбедносне послове ИСАК: „Глобална стратегија спољне и безбедносне политике Европске уније и западни Балкан“, Београд, 14. јул 2016. године

9. Учешће на пројектима после избора у звање ванредног професора

И након избора у звање ванредног професора учествовала је као члан истраживачког тима у оквиру научноистраживачког пројекта Факултета политичких наука Универзитета у Београду *Политички идентитет Србије у регионалном и глобалном контексту*, који је подржан од Министарства просвете и науке Републике Србије за период 2011-2014 (2016.). Руководила је пројектом «Безбедносни и одбрамбени аспекти прикључења Републике Србије Европској унији» спроведеног у периоду 2011-2014, финансираног од стране Министарства одбране Републике Србије. Од 2013. године учествује у пројектима „Подршка процесу преговора Србије за чланство у ЕУ“ Немачке

развојне помоћи (ГИЗ) и „Политички и правни саветодавни центар“ финансиран од стране ЕУ, преко програма ИПА 2014.

10. Наставно педагошке активности (2009-2016)

Др Тања Мишчевић је директно ангажована у свим облицима наставних активности на Факултету политичких наука, укључујући предавања, извођење вежби, менторски рад, консултације, учешће у стручним и истраживачким пројектима студената, организовање и извођење специјалистичке наставе и развој наставних програма за предмете из међународноправне области и Европских студија.

Поред академске наставе и рада са студентима, велику пажњу је посветила и раду на јачању капацитета администрације у Србији и региону западног Балкана. Организовала је, координирала и учествовала у великом броју тренинга, обука и програма за јачање административних капацитета државне управе и локалне самоуправе, посебно кроз прве програме обуке запослених у јавној управи о основама функционисања Европске уније.

Предмет	2013- 2014	2014 - 2015	2015 - 2016
Међународне организације	4,82	4,78	4,84
Систем УН	4,77	4,69	4,76
Политика проширења ЕУ	4,67	4,77	4,82
Савремене међународне организације	4,80	4,74	4,84
Србија и ЕУ			4,64

Табеларни приказ оцена из електронске базе Факултета

11. Менторство и учешће у комисијама за одбрану докторских, магистарских и мастер радова

Ментор је четири докторске тезе на Факултету политичких наука, као и великог броја магистарских (број прелази 20 радова), мастер (до сада више од 30) и специјалистичких радова.

Менторство докторских радова:

Мр Тамим Малко, *Организација Уједињених нација и потреба реформе*, 2015

Мр Владимир Атељевић, *Међународно организовање и безбедносна институционализација Европске уније*, 2016

Мр Елизабета Китановић, *Заступање хришћанских и секуларних интереса у Европској унији*, 2016

Мр Татјана Милић, *Значај одлука Савета безбедности Уједињених нација у развоју међународних правила о регулисању употребе силе у међународним односима*, 2016.

Др Тања Мишчевић је од 2003. године и избора у звање доцента члан великог броја комисија за одбрану дипломских, магистарских, мастер и докторских теза на Одељењу за међународне студије, као и осталим Одељењима Факултета политичких наука, Економском и Правном факултету Универзитета у Београду, Факултету за економију финансије и администрацију Универзитета Сингидунум, као и на Студијама европске економије и Предузетничке економије Економског факултета у Подгорици и Факултету политичких наука Универзитета Црне Горе. Била је ментор и учествовала у комисијама за одбрану магистарски теза у оквиру интердисциплинарног програма „Изградња државе“ у организацији Универзитета у Београду, Сарајеву и Универзитета *La Sapienza* из Рима.

12. Развој и иновација наставе

У свом наставно-педагошком раду, др Тања Мишчевић спроводи савремене програме и посебну пажњу посвећује примени комбинованих наставних метода, у складу са новим тенденцијама извођења наставе, имајући за циљ и да ову област што практичније прилагоди специфичним потребама студената Међународних студија Факултета политичких наука. Такође у свом раду, који се одликује интерактивношћу, примењује и комбиновање наставе са учењем вештина, као важног елемента учења за будући посао. Посебан значај у домену стручног усавршавања др Тање Мишчевић, поред научно-истраживачких активности, има њен рад на стицању посебних знања и вештина у домену изучавања савремених тенденција и примене нових метода у универзитетској настави, посебно инсистирајући на интерактивности. У том смислу, од 1999. до 2002. године била је стипендиста *Civic Education Project* америчке организације која ради на унапређењу капацитета универзитета у Централној и Источној Европи, обуци младих универзитетских професора о новим наставним методама. У том периоду је учествовала на њиховим семинарима и обукама у региону (Софија, Будимпешта, Херцег Нови, Тирана), али и организовала семинаре о новим научним методама за колеге српских универзитета (семинар у Нишу, 2001. године) и на Факултету политичких наука. Сечена знања примењује у раду са студентима на основним и последипломским студијама не само на матичном Факултету политичких наука, већ увек приликом предавања и на другим високошколским установама.

13. Чланство у стручним удружењима и организацијама

Др Тања Мишчевић је члан Удружења за међународно право Србије и Удружења политиколога. Од 2008. године је члан Управног одбора невладине организације 484, која се бави питањима легалних и нелегалних миграција. Потпредседница је Европског покрета у Србији.

14. Чланство у редакцијама домаћих и међународних научних часописа

Кандидаткиња Мишчевић је била члан уређивачких одбора већег броја стручних и научних часописа из области друштвених наука, политикологије

и европских студија, као што су Југословенска ревија за међународно право (до престанка њеног објављивања), Изазови европских интеграција (2010-2013), *Review for International Affairs* (2008- 2012) и Војно дело (од 2011.).

15. Уредник тематских зборника и едиција

Уредница је зборника радова *Уговор из Лисабона : сигурна лука или почетак новог путовања?* Службени гласник и Фондација Фридрих Еберт, Београд, (ISBN 978-86-519-0658-2).

Коуредница је едиције *Водич кроз политике ЕУ*, у издању Европског покрета у Србији, која се бави практичним политикама ЕУ – у едицији су током 2010. и 2011. године објављени наслови о Енергетској политици ЕУ, Заједничкој пољопривредној политици, Слобода, безбедност, правда, Заједничкој трговинској политици и Политици заштите животне средине.

У периоду 2008. до 2012. била је уредница едиције Европска унија издавачке куће Службени гласник из Београда. Уредила је и за штампу припремила више од 20 уџбеника, монографија и зборника домаћих и страних аутора, који су се бавили правом, политиком и праксом деловања ЕУ.

16. Стручна усавршавања у иностранству

Током последипломских студија (1991-1995. године) похађала је специјалистичке семинаре грчког института за међународне односе ЕЦАМЕР, и учествовала у симулацији рада Генералне скупштине УН у решавању питања Кипра.

Током 1998. године похађала је специјалистичке студије Универзитета у Бону, Немачка, *Trans – Atlantic Studies* као једина учесница из региона Југоисточне Европе. Поред наставе и семинара о савременом деловању Европске уније, НАТО и других европских организација, школа је подразумевала и израду семинарских радова који су били услов за добијање дипломе Универзитета. Њен рад „*Development of EU Relationship with countries of Former Yugoslavia*” је оцењен највишим оценама.

Године 2004. др Тања Мишчевић је добила стипендију белгијске владе за учешће на интензивном семинару *EU Politics, Economics and Law* на једној од најпрестижнијих институција за европске студије у Европи, *College of Europe* у Брижу. Специјализација на овој институцији даје могућност упознавања са праксом деловања Уније, будући да поред тога што предавачи долазе из Европске комисије, Европског парламента или су стални представници држава при Европској унији, највећи део јесу практичне вежбе рада на проблемима и процесу одлучивања у ЕУ.

Током 2013. године била је гостујући истраживач на Одбрамбеном колеџу НАТО у Риму, где је обавила истраживање на тему „Свеобухватни приступ међународних организација у питањима одржања мира“.

17. Рецензент у часописима

У периоду 2010-2016, кандидат др Тања Мишчевић је била рецензент текстова у више домаћих стручних часописа: Изазови европских интеграција, Анали правног факултета, Војно дело, *Review for International Affairs*. Рецензент је и у новоствореном ЕРИК НАРИК центру за акредитацију Министарства науке и просвете Републике Србије.

18. Гостујући предавач и предавања по позиву

Предавала је као гостујући професор у Центру за европске интеграције Универзитета у Бону, Факултету политичких наука Универзитета Рим III, Факултету политичких знаности Свеучилишта у Загребу, Факултету политичких наука Универзитета у Љубљани, Дипломатској академији Министарства иностраних послова Републике Хрватске, Економском факултету Универзитета Црне Горе у Подгорици. На Факултету политичких наука у Подгорици, на основу споразума са Факултетом политичких наука у Београду, водила је предмет Међународне организације током две школске године (2010-2012). Предавала је као професор по позиву на Европском колеџу у Брижу, Лондонској школи за економију и политику, Војној

академији Војске Србије, Високим студијама безбедности Министарства одбране и на Полицијској академији.

Од 2004. до 2007. године водила је модул Међународне организације на Дипломатској академији Министарства спољних послова Србије, а у периоду 2009. до 2012. предмет Европска унија. Предаје и на различитим модулима посвећеним процесу европске интеграције организованим у оквиру алтернативних програма образовања ААОМ-а, као и Београдске отворене школе, Фонда Центар за демократију, Фондације за политичку изузетност, Фонда Зоран Ђинђић, Центра за цивилно-војне односе, Центра за грађанско образовање из Подгорице итд.

IX ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Комисија констатује да се др Тања Мишчевић, ванредни професор на Факултету политичких наука Универзитета у Београду једина јавила на конкурс за избор у звање ванредног или редовног професора за ужу научну Међународно-правну област, објављен у издању Националне службе за запошљавање „Послови“ број 679, од 22.06.2016. године. На основу приложене документације Комисија даје следећу закључну оцену:

1. Кандидаткиња др Тања Мишчевић испуњава све законом прописане услове за избор у звање редовног професора за Међународно правну област.

Услов	Да ли га испуњава
Најмање два рада објављена после избора у звање ванредног професора у научним часописима са SCI, ANCI, ERIH или листе престижних светских часописа за поједине научне области коју утврђује Универзитет на предлог факултета, или најмање три рада објављена у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком. Кандидат је такође испунио овај услов ако је објавио један рад у часопису са SCI листе, односно у часопису са SSCI, ANCI, ERIH или листе престижних светских часописа за поједине научне области коју утврђује	Испуњава – кандидат има један објављен рад на листи престижних светских часописа и два рада у часописима међународног значаја верификованог посебном одлуком (M24)

Универзитет на предлог факултета и два рада објављена у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком.	
Научна монографија/књига односно уџбеник или критичка монографска публикација.	Испуњава – кандидат има објављене две научне монографије
Најмање два рада објављена након избора у звање ванредног професора у водећем часопису националног значаја у одређеној научној области	Испуњава – кандидат има објављена три рада у водећим часописима националног значаја (M51)
Најмање два рада са међународног научног скупа објављена у целини	Испуњава – кандидат има два рада са међународних научних конференција објављена у целини
Најмање два рада са научног скупа националног значаја објављена у целини, или један рад са научног скупа националног значаја објављена у целини и уређивање тематског зборника радова односно часописа.	Испуњава – кандидат има један рад са научног скупа националног значаја објављен у целини; уредио је један тематски зборник, и едицију о Европској унији
Уређивање тематских зборника радова/часописа	Испуњава – кандидат је уредио један тематски зборник, и већи број тематских анализа
Чланство у уређивачким одборима домаћих и међународних часописа, скупова и струковних удружења, или предавање по позиву на универзитетима у иностранству	Испуњава – кандидат је био и даље је члан редакција више часописа
Менторство односно чланство у комисијама за израду докторског рада	Испуњава – кандидат је био ментор за израду четири докторска рада, члан је већег броја комисија за израду докторских, магистарских и мастер радова на матичном Факултету, Универзитету у Београду, али и Универзитету Црне Горе
Менторство односно чланство у комисијама за израду завршног рада на специјалистичким и дипломским	Испуњава – кандидат је био ментор и члан више од тридесет радова

2. Кандидаткиња др Тања Мишчевић је током свог рада у звању предавача на Факултету политичких наука Универзитета у Београду стекла значајно педагошко искуство на сва три степена (основне, мастер и докторске) студија.

3. Комисија закључује да је кандидаткиња дала важан допринос научно-истраживачком раду објављујући на српском и енглеском језику. Објављени радови су из области за коју је бирана за ванредног професора и покривају материју предмета које предаје на Факултету. Радови кандидаткиње објављени

после избора за ванредног професора потврђују да испуњава законом предвиђена мерила за избор у звање редовног професора.

3. Кандидаткиња је учествовала на бројним конференцијама, активно учествује у уређивању научних часописа, а уређивала је и едицију јединствену у региону западног Балкана (едиција Европска унија, издање Службеног гласника). Поред тога, била је на стручним усавршавањима, истраживачој размени, и имала је бројне предавачке активности на страним Универзитетима.

4. Педагошки рад др Тање Мишчевић оцењен је високим оценама.

5. Поред значајног доприноса који је кандидаткиња дала академској и истраживачкој заједници, својим дужностима које је обављала или још увек обавља, дала је допринос и широј заједници.

Комисија има част да закључи да кандидат др Тања Мишчевић, ванредни професор, **испуњава све законом прописане услове и универзитетске критеријуме за избор у звање редовног професора.** Комисија предлаже Изборном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду **да изабере др Тању Мишчевић, ванредног професора, у звање редовног професора за ужу научну Међународно-правну област.**

Београд, 20. децембар 2016. године

Чланови Комисије:

Проф. др Весна Кнежевић Предић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду, председник Комисије

Проф. др Обрад Рачић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду, у пензији

Проф. др Зоран Радивојевић, Правни факултет Универзитета у Нишу
